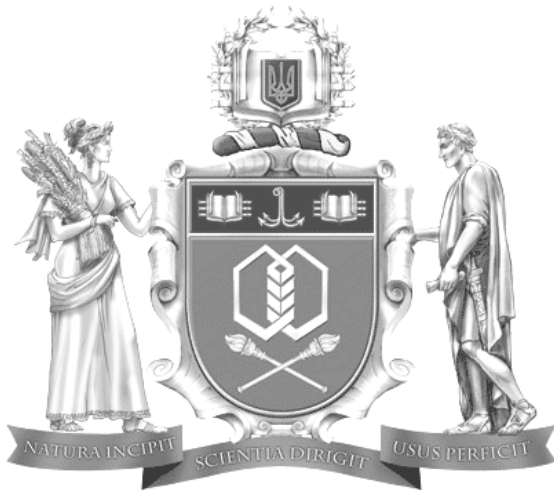

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

47

**НАУКОВО-
МЕТОДИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

Матеріали конференції

*Перспективи розвитку
науково-методичного забезпечення для
самостійного вивчення дисциплін
та їх окремих розділів*

ОДЕСА 2016

Матеріали друкуються відповідно до рішення 47-ї науково-методичної конференції ОНАХТ “Перспективи розвитку науково-методичного забезпечення для самостійного вивчення дисциплін та їх окремих розділів”, яка проходила 4–5 квітня 2016 року.

Склад редакції: Єгоров Б.В., д-р техн. наук, професор,
Трішин Ф.А., канд. техн. наук, доцент,
Мураховський В.Г., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Волков В.Е., д-р техн. наук, професор,
Корнієнко Ю.К., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Кручек О.А., канд. техн. наук, доцент,
Саркісян Г.О., канд. техн. наук, доцент,
Леонтьєва І.О., методист методичного відділу.

конкурентності, регулювати підбір самостійних завдань так, щоб постійно підтримувати оптимальну мотивацію кожного що до використання свого потенціалу і спонукати студентів до навчання.

ПРОБЛЕМИ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ

І.О. Кузнецова, К.А. Янченко

Навчання не є за своєю суттю лише добрим запам'ятовуванням наукового матеріалу, який передається викладачем студенту "з голови в голову", – це є процес і результат активної пізнавальної, перш за все, розумової діяльності самого студента з пошуку та розумової переробки наукових знань. Навчання відноситься до одного з основних видів діяльності. Це особливий і складний процес, у перебігу якого формується психіка людини. Особливість навчальної діяльності полягає в тому, що результатом її виступає не зміна предметів, з якими діє суб'єкт, а зміна самого діючого суб'єкта.

Правильно організована навчальна діяльність повинна мати наступну психологічну структуру: мотиви, цілі, засоби та кінцевий результат. Зазвичай подібного роду інформацію автоматично адресують викладачам, не обтяжуючи студентів тими знаннями, без яких повноцінна активна пізнавальна діяльність не може відбутися. Навчання – процес, у якому не можна однією зі сторін беззастережно вручати пальму першості, залишаючи іншій роль пасивного "приймача" інформації. Викладач повинен виступати організатором діяльності студентів, створювати необхідні умови, що дозволяють особистості актуалізувати свій потенціал, стимулювати її інтелектуальну діяльність. Від яких же умов залежить активна навчальна діяльність? У першу чергу це **мотивація**. Саме вона активізує діяльність, так як висловлює якусь із потреб і спрямовує активність суб'єкта у відповідний до цієї потреби бік, тому без неї навчальна діяльність неможлива. Спочатку особа може мати безліч мотивів або, як прийнято казати, бути полі-мотивованою. Основна проблема полягає у тому, який мотив стає провідним і чи не є він зовнішнім стосовно до процесу навчання.

Соціологічне опитування випускників декількох шкіл показало, що бажання стати абітурієнтами вишів рухоме в переважній більшості суспільним статусом. Спочатку викладач є посередником, медіатором між досягненнями людства в різних областях і молодим поколінням. Сучасна ситуація змушує його проявляти неабияку винахідливість, але, на жаль, все частіше не в області розробки нових форм занять або актуалізації знань, а у винаході нових видів стимулів: рейтингової системи, контрольних тестів, автоматичних заліків та іспитів. Предмети, покликані передавати багатовікової культурний досвід, формувати внутрішній світ людини, опинилися серед небажаних, зайвих, безглузвих.

Оскільки навчальна діяльність є складним видом діяльності, то вона зумовлена певним типом **мотивації**, в якій переплітаються зовнішні та внутрішні мотиви. Зовнішні мотиви виявляються у мотивації добробуту (прагнення отримати схвалення, похвалу), в мотивації досягнення (провідна потреба бути першим, домогтися успіху) або мотивації уникнення невдач. Такі мотиви є цілком природними і іноді корисними, але вони не належать до внутрішніх форм навчальної мотивації.

Говорячи про навчальну мотивацію, не можна обійти увагою ще один важливий момент. Досить часто ми натрапляємо на запрограмоване приписування причин невдач зовнішнім обставинам, зняттям з себе відповідальності за результати та якість своєї діяльності, пояснюючи це втручанням зовнішніх сил. У психології подібний феномен називається зовнішнім локусом контролю. Локус контролю є стійкою властивістю індивіда, який формується в процесі соціалізації. Він має дві форми: зовнішню та внутрішню. Очевидно, що локус контролю (як форма прояву установки особистості) нерозривно пов'язаний з мотивацією і є підкріпленням мотиву. Зовнішній локус контролю зумовлює орієнтацію на мотиви самозбереження, благополуччя та комфорту. Внутрішній локус контролю активує рефлексію, розвиває здатність до самозвіту, виводить свідомість на більш глибокі пласти усвідомлення своєї "уяви – Я" і поведінки, що нерідко призводить до внутрішньо особистісних конфліктів. Але практика показує, що особистісний ріст можливий лише у стані кризи, тому свідоме уникнення подібних станів призводить до повільної деградації особистості. Особистість – явище динамічне і немає підстав вважати, що, досягнувши одного разу бажаного особистісного рівня, людина залишиться на ньому назавжди. Удосконалення форм навчання не привело до подолання "мотиваційного вакууму". Практика свідчить, що слід відійти від спрощеного життєвого уявлення про мотивацію як про загальне позитивне ставлення до навчання, як про деяку абстрактну якість, що виникає сама по собі. Мотиваційна сфера навчання являє собою структуру, що постійно змінюється, часом суперечливу. Навіть у зрілої людини вона залишається динамічним утворенням. Існує багато причин зниження мотивації до навчання, і було б невірним шукати їх тільки в діяльності студентів. Навчальна діяльність – це спільна діяльність, взаємодія викладачів і студентів. Безперечно, що низький рівень знань, несформованість навчальної діяльності та перш за все прийомів самостійного надбання знань не можуть з'явитися запорукою появи пізнавального інтересу у студентів, тому зовнішніми мотивами. Чи не перераховуючи їх все, (мотивів вступу до вузу в цілому було визначено більше десятка), наведемо ті, що найбільш часто зустрічаються: *"Вчитися легше, ніж працювати"*, *"Щоб не залучили в армію"*, *"У нас в родині всі мають вищу освіту"*, тощо. Подібні мотиви не можуть входити в свідому мотивацію вступу до вишу авторів цих відповідей, оскільки вони абсолютно не пов'язані з процесом навчання і навряд чи будуть сприяти успішному навчанню студента. Залишається сподіватися на те, що названі вище мотиви були ситуативними й у процесі навчання з'являться нові. Психологи вважають, що зрозумілі та реально

діючі мотиви не завжди збігаються. Наприклад, студент вважає, що добре вчитися йому потрібно для того, щоб стати кваліфікованим фахівцем (зрозумілий мотив), але реально він керується іншим мотивом, припустимо, догодити батькам або прагненням бути не гірше за інших (реально діючий мотив). Вітчизняні психологи розробили класифікацію навчальної мотивації, яка досить повно відображає всю палітру мотивів, які прямо або опосередковано стосуються процесу навчання. З точки зору здійснюваної навчальної діяльності та його різне розуміння учнями, мотиви можна розділити на три групи:

1) перший тип навчальної мотивації – "ділова мотивація", вона не впливає безпосередньо з навчання, немає зацікавленості в отриманні знань, орієнтування в якихось проблемах, придбанні професіоналізму. Привертає щось таке, чим студент хотів би займатися, а поки не займається, але сподівається отримати таку можливість або право після навчання. "Ділова мотивація" може бути дуже різною. Наприклад, "отримаю диплом влаштуюся на престижну роботу" або "мені як підприємцю потрібні знання з психології, але не "всі знання", історія психології та вікова психології мені ні до чого", – вважає студент-заочник, який створив індивідуальне приватне підприємство у роздрібній торгівлі.

2) другий тип – змагальна мотивація. Суть її бути першим у своїй справі або принаймні не гірше за інших. Така мотивація спостерігається там, де велике значення надають оцінками (балами). У студентів формується бажання мати залікову книжку без "задовільних оцінок". Цей тип внутрішньо не пов'язаний з утриманням пізнавальної діяльності, тому що не так важлива глибина знань, скільки вдало витягнуте квиток на іспиті або хороша шпаргалка.

3) третій тип мотивації – справді пізнавальний, внутрішньо пов'язаний з процесом навчання. Цікавий сам процес навчання, студент вчиться не лише заради оцінки або одержання диплома. Основа такого типу мотивації – пізнавальний зацікавленість, яка є практично невичерпною, тому що сама себе підживлює.

Такими є три основні типи навчальної мотивації, проте вони є мінливими. Внаслідок певної втрати працею соціальної цінності у суспільній свідомості вкоренилися стереотипи, що виправдовують будь-які джерела та способи добування засобів до існування. Нажаль, але ці шляхи набагато коротше, ніж 5-річне навчання в виші. Тому мало хто зі студентів бачить реальну перспективу в навчанні. Логічним завершенням цього процесу стало формування нової мотивації, яка не має нічого спільного з навчальним процесом. У подібній ситуації викладачі змушені вживатися у ролі, які не зовсім відповідають їхньому основному завданню – передавати молодшим знання та вміння.

СТУДЕНТІВ З ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	
О.О. Тіглова, О.Ю. Мандро	208
ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА»	
Л.А.Тігомир	210
ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СРС З КУРСУ «ДІЛОВА ТА ПРОФЕСІЙНА МОВА»	
О.К. Чаєнкова	211
ПРОБЛЕМИ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ	
І.О. Кузнецова, К.А. Янченко	213
ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ТЕХНОЛОГІВ ОКР «БАКАЛАВР» ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ З ОРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ	
Л.С. Гураль, А.І. Капустян, Н.К. Черно	216
ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ «ТОВАРОЗНАВСТВО»	
О.О. Антіпіна	218
ВПЛИВ НАВЧАЛЬНО – ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ ОСОБИСТОСТІ В СТИНАХ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	
В.Г. Швець, В.І. Булюк	219
ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ БЖД	
Н.Ю. Сапожнікова	221
НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ» ДЛЯ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	
С.М. Неменуша	223
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ В ГАЛУЗІ (МОДУЛЬ 1 – ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ)»	
О.О. Фесенко, В.М. Лисюк, З.М. Сахарова	224
АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН АКАДЕМІЇ	
Ю.І. Дем'яненко	226
ФОРМУВАННЯ УЧБОВО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ	
О.О. Фесенко, В.М. Лисюк, З.М. Сахарова	229
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ «ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ В ГАЛУЗІ»	
О.О. Фесенко, В.М. Лисюк, З.М. Сахарова	230
НОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕХНОЛОГІВ ЗАХИСТУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ШЛЯХОМ ІНТЕГРАЦІЇ МЕТОДИКИ РЕСУРСОЕФЕКТИВНОГО ТА БІЛЬШ ЧИСТОГО ВИРОБНИЦТВА В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС	
Г.В. Крусір, О.О. Чернишова	232